

Eija Kalso

LKT, kipulääketieteen professori,
Helsingin yliopisto
yllilääkäri, Hyks, ATeK, kipuklinikka
eija.kalso[at]helsinki.fi

DO NO HARM – PÄÄTÖKSEN TEON VAIKEUDESTA

► Hehkutin Henry Marshin kirjaa *Do No Harm* tiedekunnan viimeisen vuosikurssin opinto-ohjelmaa käsitellessä kokouksessa. Kurssin koordinaattori Leila Niemi-Murola oli juuri esittänyt opiskelijoiden näkemyksiä aiheista, joista he toivoivat lisää opetusta. Näitä olivat mm. paineen sieto ja päätöksen teko. Kerroin juuri lukemastani kirjasta, jossa lontoolainen neurokirurgi käsittelee juuri näitä kysymyksiä. Vieressäni istunut tuore ortopedian professori kommentoi, että kirjoittajahan on yli 60-vuotias. Ilahtuneena kysyin: ”Hienoa, oletko sinäkin lukenut tämän kirjan?” Hänen vastauksensa oli: ”En, mutta eihän kukaan nuorempi pysty tuollaista kirjoittamaan”.

Ortopedian professori oli oikeassa. Henry Marsh on todellakin yli 60-vuotias ja eläkkeelle lähtö häämöttää parin vuoden kuluttua. Taustatietojen mukaan Henry Marsh on Iso-Britannian merkittävimpiä neurokirurgeja. Hänestä on tehty kaksi dokumenttielokuvaa *Your Life in Their Hands* ja *The English Surgeon*. Jälkimmäinen kertoo Marshin Ukrainassa tekemistä leikkauksista.

Miksi tämä kirja vei minut mennessään ja pani pohtimaan lääketieteen koulutuksen tulevaisuutta, jossa uusi teknologia ja opetusmenetelmät ovat korvaamassa opiskelijoiden ja kokeneiden opettajien välistä henkilökohtaista vuorovaikutusta opiskelijamäärien kasvaessa neljänneksellä.

Henry Marsh ei ole vain taitava neurokirurgi vaan myös loistava kynän käyttäjä. Kirja on jaettu 25 lukuun, joilla kaikilla on otsikkona jokin neurokirurginen diagnoosi, joka alussa selitetään selkokielellä. Jokainen luku kertoo potilaan tarinan ja Henry Marshin osuuden siinä. Lukiessa voi kokea lähes henkeä salpaavaa jännitystä Marshin kuvatessa leikkauksia yksityiskohtaisesti (repeääkö

suoni, saako hän kasvaimen pois, halvaantuuko potilas). Luvuissa käsitellään lääketieteen kehitystä, lääkärien asenteiden ja arvojen muuttumista, sairaalademokratian vaikutusta neurokirurgin asemaan (pudotettu itsevaltiaasta hallinnon heittopussiksi) ja sairaaloiden jatkuvan organisaatiouudistuksen ja ”administraattorien” ohjeistusten käsittämättömyyksiä.

Tärkeintä kirjassa on kuitenkin syvälinen pohdinta lääkäriydestä ja päätöksen teon vaikeudesta. Luvuissa on useita esimerkkejä siitä, miten Marsh kertoo potilaille ja heidän omaisilleen leikkaukseen liittyvistä riskeistä ja keskustelee heidän kanssaan leikkauspäätöksestä. Hän panee nuoret neurokirurgit joskus kovastikin seinää vasten halutessaan tietää potilaan kokonaisuuden, ei pelkästään mitä magneettikuvissa näkyy. Marsh kertoo hyvin menneistä leikkauksista ja kiitollisista potilaista ja hyvän työn aiheuttamasta euforiasta. Suurimmassa osassa luvuista Marsh kuitenkin pohtii epäonnistuneita leikkauksiaan ja niiden aiheuttamia järkyttäviä vaikutuksia potilaiden elämään. Hän käy sisäistä tutkiskelua ja analysoi tapahtumakettua leikkauksepäätöksestä, teknisestä suorituksesta ja oman mielentilan vaikutuksesta keskittymiseen.

Tärkeän näkökulman potilaiden maailmaan tuo ”vertaisryhmään joutuminen”. Oman pojan aivokasvain ja Marshin näkökykyä uhannut äkillinen sairastuminen lisäsivät varmasti merkittävästi hänen ymmärrystään potilaana ja omaisena olemisesta. Henry Marshin tie neurokirurgiksi ei myöskään ollut mitenkään tavanomainen. Hän opiskeli Oxfordin yliopistossa politiikkaa, taloustieteitä ja filosofiaa, mutta turhautui ja päätyi työskentelemään lääkintävahtimestarina etäisessä pienessä sairaalassa.

Sieltä hän sai kipinän lääkärin ammattiin, mutta tiedekuntaan pääseminen ei ollutkaan aivan suoraviivaista.

Henry Marshin kirja olisi erinomaisen kurssikirja lääketieteen opiskelijoille ja miksei myös erikoistuville lääkäreille erikoisalasta riippumatta. Kirja soveltuisi hyvin opiskelijoiden kaipaamaan paineensietokyvyn ja päätöksenteon opetukseen, pohjaksi keskustelulle kokeneiden kollegoiden kanssa. Nämä asiat ovat tärkeitä myös erikoisalaa pohdittaessa. Joillakin aloilla päätöksen teko ja

Tärkeintä kirjassa on syvälinen pohdinta lääkäriydestä ja päätöksen teon vaikeudesta.

paineiden sieto on erityisen tärkeää. Jos lääkärin oma temperamentti ei taivu tähän, kannattaa harkita muuta lääkärin koulutusta edellyttävää työtä.

Sankarilääkäritkin tekevät virheitä. Tämän myöntäminen helpottaa nuoria lääkäreitä. Toisaalta, virheisiin ei saa turtua. Niistä täytyy oppia, mutta potilaalle yksikin virhe saattaa olla kohtalokas. *Do no harm* on edelleen tärkeimpiä lääkärintyötämme jo 2500 vuotta ohjanneita periaatteita. ■

Henry Marsh

Do No Harm

Orion Publishing Group, 2014.

Nidottu. 288 sivua.

ISBN 9781780225920.